

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Умови функціонування вітчизняних підприємств характеризуються високим ступенем невизначеності та складності, загостренням конкурентної боротьби, зростанням споживчої влади на ринку. Водночас, кризові умови, що стали наслідком пандемії COVID-19, ще більше загострили існуючі протиріччя, визначаючи необхідність реформування системи менеджменту підприємств в цілому. Одним з ключових функціональних компонентів системи менеджменту в цілому є управління виробничим ресурсами, яке доцільно розглядати як управління виробничим потенціалом. Вважаємо, що розгляд поняття «виробничий потенціал» у контексті управлінських завдань є більш обґрунтованим, адже виробничий потенціал, крім власне виробничих ресурсів, передбачає також врахування можливостей та особливостей їх використання.

Будь-яке управління передбачає наявність двох ключових компонентів або підсистем – керуючої (суб'єкта управління) та керованої (об'єкта управління). Відтак, дослідження системи управління виробничим потенціалом вважаємо за доцільне розпочати з ідентифікації зазначених двох компонентів.

Суб'єктами управління виробничим потенціалом на підприємстві можуть виступати:

– генеральний директор (директор) – визначає загальну стратегію управління виробничим потенціалом, затверджує загальні напрями дій у визначеній сфері, погоджує заходи, що потребують значних обсягів фінансування;

– директор з виробництва (начальник виробництва) – реалізує основні функції у сфері управління виробничим потенціалом підприємства, зокрема, планує показники функціонування та розвитку елементів виробничого потенціалу, організовує ефективне їх використання, бере участь у розробці системи мотивації працівників, задіяних у виробництві, реалізує функції контролю у відповідній сфері;

– відділ матеріально-технічного постачання – здійснює діяльність у сфері забезпечення ресурсами діяльності підприємства;

– бухгалтерія – опосередковує розрахунки, пов'язані із формуванням та використанням елементів виробничого потенціалу;

– планово-економічний відділ – готує та обґрунтовує економічні рішення відповідно до функцій управління виробничим потенціалом;

– виробничий персонал – забезпечує діяльність підприємства шляхом використання елементів виробничого потенціалу.

Конкретний склад суб'єктів управління виробничим потенціалом залежить від розмірів та організаційної структури управління підприємством, виду та специфіки його діяльності.

Об'єкти управління виробничим потенціалом доцільно розглядати у контексті його компонентів, а саме технічної, матеріальної, трудової, інформаційної та нематеріальної складових.

Метою управління виробничим потенціалом вважаємо забезпечення максимально можливого випуску продукції (надання послуг) заданого рівня якості за рахунок оптимального поєднання та використання наявних ресурсів. Визначена мета передбачає вирішення наступних завдань управління:

– планування компонентів виробничого потенціалу – визначення складу та обсягу виробничих ресурсів, які необхідно задіяти для забезпечення планових обсягів виробництва та реалізації;

– забезпечення оптимальних закупівель – визначення оптимальних ринкових пропозицій з точки зору співвідношення якості та вартості ресурсів;

– забезпечення транспортування, постачання та зберігання виробничих ресурсів;

– організація ефективного співвідношення між різними видами ресурсів та їх координація у виробничо-господарських процесах;

– управління виробничим персоналом – планування та організація праці виробничих працівників у процесі виконання завдань;

– забезпечення ефективного використання елементів виробничого потенціалу з огляду на можливості їх поєднання та особливості виробничо-господарських процесів.

Крім визначених, можуть бути також і інші завдання, зумовлені специфікою діяльності підприємства або потребами стратегічного / тактичного управління.

Управління виробничим потенціалом доцільно здійснювати відповідно до певних принципів. Вважаємо, що до основних принципів управління виробничим потенціалом доцільно віднести наступні: ефективності, раціональності, системності, комплексності, обґрунтованості, адаптивності, гнучкості та принцип основної ланки.

Отже, управління виробничим потенціалом є важливим компонентом системи менеджменту в цілому, що передбачає узгодження та координацію виробничих ресурсів і спрямоване на забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства.